

TOELICHTING OP DE WBTR

Wet bestuur en toezicht rechtspersonen

Aansprakelijkheid bestuurders

Wellicht de belangrijkste wijziging die met de WBTR wordt ingevoerd, is dat bestuurders (en eventueel commissarissen) van een vereniging of stichting zich bij de vervulling van hun taak moeten richten naar het belang van de vereniging en de met haar verbonden onderneming of organisatie.

Onder de huidige wetgeving kunnen bestuurders ook al aansprakelijk zijn voor hun handelingen. Wat de WBTR verandert, is dat er invulling wordt gegeven aan die aansprakelijkheid. Met andere woorden, de WBTR geeft aan wanneer sprake is van aansprakelijkheid. De kapstok daarvoor is onbehoorlijk bestuur. Denk daarbij bijvoorbeeld aan fraude van een ander bestuurslid; fouten in procedures binnen de vereniging of stichting tekortschieten in financiële controles; of geen transparante inkoop en uitgaven.

Met andere woorden: dat een bestuurder of commissaris persoonlijk aansprakelijk kan zijn, verandert niet door de WBTR. Wat wel verandert is het kader waarbinnen sprake is van persoonlijke aansprakelijkheid. Het gevolg is dat degene die een bestuurder of commissaris aansprakelijk wil stellen, meer handvatten heeft om dat te doen.

Ook wordt het toepassingsbereik van de aansprakelijkheid uitgebreid doordat bestuurders van een stichting of vereniging nu ook aansprakelijk zijn voor het tekort in het faillissement van die stichting of vereniging. Met deze aanpassing wordt nu aangesloten bij de regels die al gelden voor bestuurders van BV's en NV's.

Tegenstrijdig belang

De WBTR bepaalt dat bestuurders en commissarissen moeten nagaan of ze een tegenstrijdig belang hebben bij een besluit dat ze willen nemen. Is daarvan sprake? Dan mag de bestuurder of commissaris niet meer deelnemen aan de beraadslaging en besluitvorming over dat onderwerp.

Voorbeelden van tegenstrijdig belang kunnen bijvoorbeeld zijn:

- het sluiten van een overeenkomst door de vereniging met het bedrijf van de partner van de bestuurder. De bestuurder heeft er een persoonlijk belang bij dat zijn partner extra inkomsten genereert; of
- een bestuurder die namens de vereniging iets van zichzelf in privé koopt voor een te hoge prijs.

Als dit betekent dat er geen besluit genomen kan worden, dan neemt de raad van commissarissen (als die er is) het besluit. Is die er niet, of kan deze ook geen besluit nemen vanwege een tegenstrijdig belang? Dan is de algemene ledenvergadering het orgaan dat het besluit mag nemen. Dit heet de escalatieregeling.

Let op! Omdat een stichting geen algemene ledenvergadering heeft, werkt de escalatieregeling alleen tot de raad van commissarissen. Is die er niet, dan mag het bestuur (als dit is vastgelegd in de statuten) zelf het besluit nemen, maar moeten de overwegingen die tot het besluit leiden schriftelijk worden vastgelegd.

Stemrechten

Wat wellicht goed is om bij stil te staan, is dat deze beperking ervoor kan zorgen dat voor bepaalde besluiten de meerderheid niet wordt gehaald. Bijvoorbeeld omdat sprake is van een tegenstrijdig belang, waardoor een bestuurder niet mee mag stemmen.

Doordat die bestuurder niet meer kan stemmen, kan de vereiste statutaire meerderheid voor een bepaald besluit niet meer worden gehaald. De escalatieregeling treedt dan ook niet in werking (want er kan nog wel een besluit worden genomen, alleen niet meer met de vereiste meerderheid), waardoor de besluitvorming wordt geblokkeerd.

Een oplossing hiervoor kan zijn dat in de statuten wordt opgenomen dat het tegenstrijdig belang kwalificeert als een belet (zie hierna).

Belet en ontstentenis

De WBTR vereist dat de statuten van stichtingen en verenigingen voorschriften bevatten over de wijze waarop in de uitoefening van de taken en bevoegdheden voorlopig wordt voorzien in geval van ontstentenis of belet van alle bestuurders. Met andere woorden: de statuten moeten aangeven wie er beslissingen mag nemen als niemand van het bestuur dat meer kan.

- Van ontstentenis is bijvoorbeeld sprake wanneer een bestuurder is ontslagen, is teruggetreden of is overleden.
- Van belet is sprake wanneer een bestuurder effectief zijn taak niet meer kan vervullen, bijvoorbeeld door schorsing of langdurige ziekte. Wat onder belet valt, mag een stichting of vereniging zelf bepalen in de statuten, zolang het maar ‘voldoende concreet’ is.

Zoals hiervoor al beschreven, kan ervoor worden gekozen om tegenstrijdig belang te kwalificeren als belet. Als dit wordt gedaan, dan kan ook een bepaling worden opgenomen wat er gebeurt wanneer sprake is van belet, bijvoorbeeld dat de bestuurder of commissaris tijdelijk wordt vervangen. Dan kan alsnog een besluit (met een bepaalde meerderheid) worden genomen.